

ประกาศชวนา

ฉบับที่

2

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2565 จังหวัดเชียงราย

โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 2 ฤดูนาปี 2565 : วันที่ 25 - 26 กรกฎาคม 2565

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพพื้นที่การทำนาในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่ข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ พบการระบาดของเพลี้ยไฟในบางพื้นที่ที่ข้าวอยู่ในระยะกล้า บางแปลงมีน้ำท่วมขังเนื่องจากมีฝนตกหนักอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่บางแปลงที่ไม่มีน้ำขังพบการระบาดของวัชพืช ได้แก่ หนวดปลาชุก และกกชนิดต่าง ๆ

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ผลการสำรวจแปลงสำรวจ จำนวน 4 แปลง ได้แก่ อำเภอแม่จัน ป่าแดด เมืองเชียงราย และแม่สาย ส่วนใหญ่ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ แต่แปลงสำรวจอำเภอแม่สายข้าวอยู่ในระยะกล้า ในแปลงสำรวจของอำเภอแม่จันพบร่องรอยการกัดทำลายต้นข้าวของหนู พบแมลงศัตรูข้าวได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงักกระดก ตัวงักดินคอยาว แมลงปอ และแมงมุมขาสั้น

ข้อมูลค่า BUS ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2565 พบเกินค่าวิกฤต 2.25 จำนวน 4 วัน ได้แก่ วันที่ 1, 2, 14 และ 31 กรกฎาคม 2565 มีค่า BUS สูงสุด เท่ากับ 6.70 พื้นที่แปลงสำรวจยังไม่พบการเกิดโรคไหม้ ช่วงนี้มีฝนฟ้าคะนองตลอดช่วงกับมีฝนตกหนัก ตกติดต่อกันทำให้ดินและอากาศมีความชื้นสูง ดังนั้นจึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ในแปลงนาของท่าน เนื่องจากสภาพอากาศดังกล่าวเอื้อต่อการเกิดโรคไหม้ของข้าว

(ก) ลักษณะใบข้าวที่เกิดจากการทำลายของเพลี้ยไฟ

(ข) วัชพืชหนวดปลาชุกในแปลงนาเกษตรกร

“ เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ ”

จุดที่ 1 ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 8 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2565 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบกว้าง พิกัดแปลง lat 19.490720 long 99.978896 สำรวจวันที่ 25 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.40 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก แดดจ้า อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง พบวัชพืช ได้แก่ กกทราย และหนวดปลาตุ๊กจำนวนมากกระจายทั่วแปลงนา

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 44.00 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 59.85 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 5 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงักกระดก 2 ตัว สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 81 ตัว และ ตั๊กแตนหนวดยาว 1 ตัว พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวง่าสีส้ม 2 ตัว แมลงปอบ้าน 1 ตัว แมลงปอเข็ม 16 ตัว แมงมุมสุนัขป่า 2 ตัว และแมงมุมเขียวยาว 2 ตัว

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ 3 งาน ปลูกข้าวพันธุ์ กข43 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2565 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.205188 long 99.873644 สำรวจวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 เวลา 10.10 น. มีท้องฟ้าแจ่มใส อากาศร้อน ลมพัดเบา ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 62.25 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 44.30 เซนติเมตร. วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 1 ตัว เพลี้ยกระโดดหลังขาว 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยกระโดดปีกลายภูษานัส 1 ตัว และ ตั๊กแตนหนวดยาว 1 ตัว พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวดินคอยาว 1 ตัว ตัวงักกระดก 1 ตัว แมงมุมใยกลม 2 ตัว และแมงมุมเขียวยาว 2 ตัว

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลดอยลาน อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 ใช้วิธีการหว่านน้ำตาม เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2565 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.648751 long 99.931664 สำรวจวันที่ 25 กรกฎาคม 2565 เวลา 10.45 น. ท้องฟ้ามีดครึ้ม อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 3) แปลงสำรวจมีน้ำเพียงพอ ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 46.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 58.05 เซนติเมตร. วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.00 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 1 ตัว และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว 147 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงดินคอยาว 1 ตัว แมลงปอบ้าน 9 ตัว สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 10 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 4 ตัว เพลี้ยกระโดดปีกลายภูษานัส 1 ตัว และด้งแตนหนวดสั้น 1 ตัว พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงดินคอยาว 2 ตัว จิ้งหรีดหนวดยาว 1 ตัว แมงมุมถุง 2 ตัว และแมงมุมเขี้ยวยาว 2 ตัว

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าว ในแปลงสำรวจ ตำบลดอยลาน อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 4 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 3 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข-แม่โจ้ 2 ใช้วิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2565 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.430171 long 99.964192 สำรวจวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 เวลา 11.25 น. ท้องฟ้าโปร่ง แดดจ้า อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 4) แปลงสำรวจมีน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโต ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 11.65 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 32.45 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 10.20 เซนติเมตร

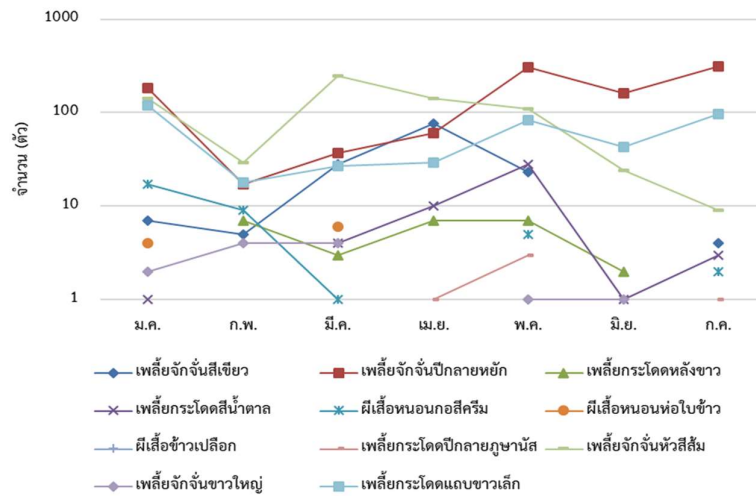
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว ไม่พบแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติ

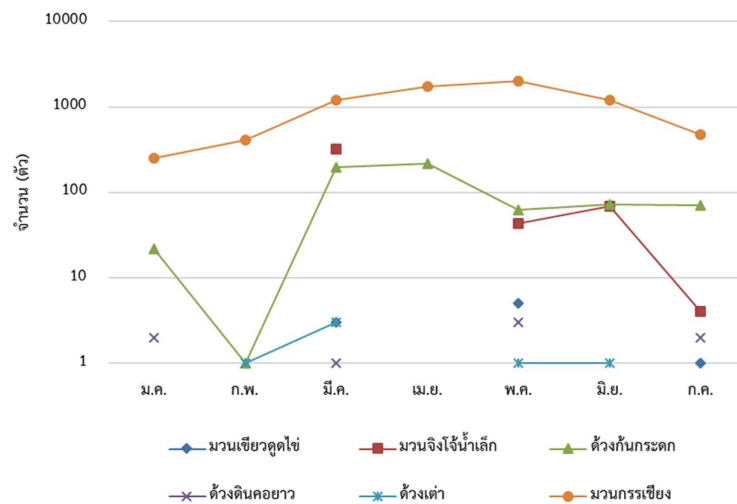

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 กรกฎาคม 2565 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยักมากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม และเพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก (ภาพที่ 5) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกระเชียง รองลงมา คือ ตัวงั่นกระดก และมวนจิงโจ้น้ำเล็ก (ภาพที่ 6)

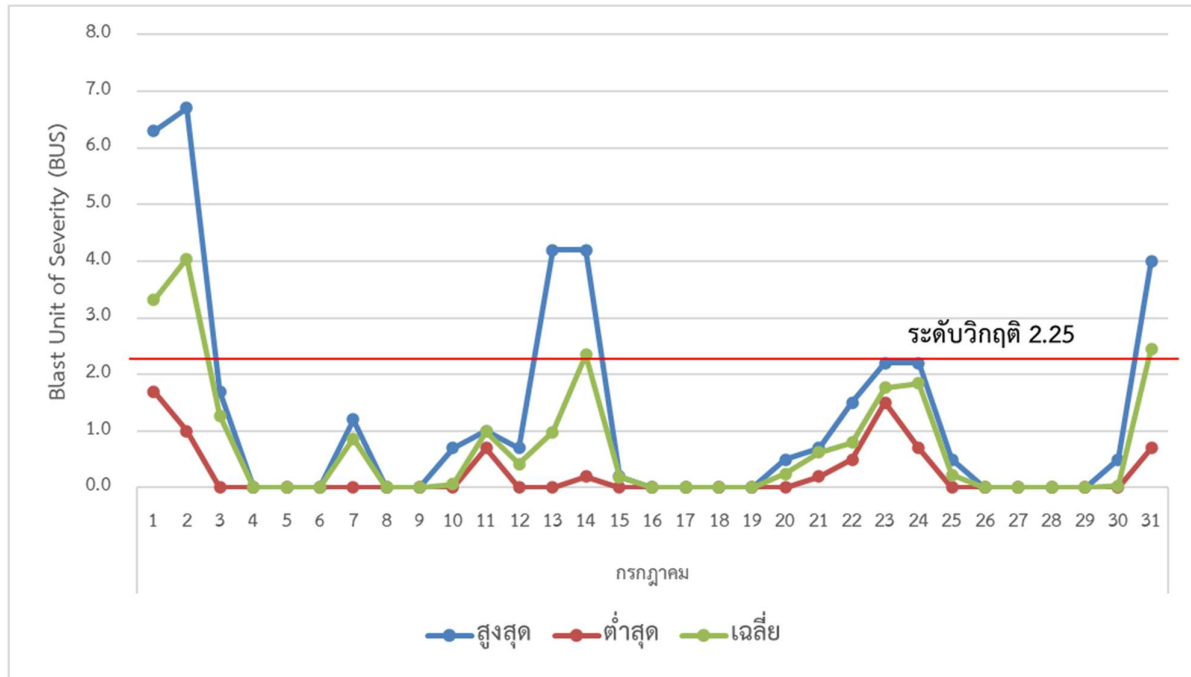

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 กรกฎาคม 2565 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 กรกฎาคม 2565 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

Blast Unit of Severity (BUS): ค่าดัชนีที่บ่งบอกถึงความเหมาะสม หรือ ความเสี่ยงในการเกิดโรคไหม้ของข้าว ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ค่าอุณหภูมิความชื้นสัมพัทธ์ และช่วงเวลาน้ำค้างของแต่ละวัน ข้อมูลค่า BUS ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 – 31 กรกฎาคม 2565 พบเกินค่าวิกฤต 2.25 จำนวน 4 วัน ได้แก่ วันที่ 1, 2, 14 และ 31 กรกฎาคม 2565 มีค่า BUS สูงสุด เท่ากับ 6.70 (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 ค่าความเสี่ยงของอากาศต่อการเกิดโรคไหม้ (BUS) ที่วิเคราะห์ได้ระหว่างวันที่ 1 – 31 กรกฎาคม 2565 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย